

8STE ZITTING. — 21 DECEMBER.

*Mededeeling van ingekomen stukken.*8ste ZITTING.

ZITTING VAN WOENSDAG 21 DECEMBER.

(GEOPEND TEN 2 URE.)

Mededeeling der benoeming van Commissien van Rapporteurs over verschillende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1865. — Ingekomen: 1°. berigten van leden die verhinderd worden de zitting bij te wonen; 2°. boekwerk; 3°. verzoekschriften; 4°. wets-ontwerpen. — Beraadslaging over en aanneming van de wets-ontwerpen: 1°. tot wijziging van hoofdstuk III A der Staatsbegrooting voor 1863; 2°. tot regeling der ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren voor 1865; 3°. tot onteigening van perceelen ten behoeve van den aanleg van een voedingskanaal van de Maas naar de Zuid-Willemsvaart.

Voorzitter: de heer **Philipse**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 28 leden, te weten de heeren:

van Rhemen van Rhemenshuizen, Michiels van Kessenich, Bosch van Drakestein, van der Lek de Clercq, Nobel, Smit, van Andringa de Kempenaer, de Vos van Steenwijk, van Aylva van Pallandt, van Nispen van Pannerden, van Swinderen, Blankenheym, van Eysinga, Taets van Amerongen, Hengst, Verschoor, Schimmelpenninck van der Oije, van Sasse van Ysselt, Tonckens, van der Heim van Duyvendijke, Hartzen, Viruly, Franssen van de Putte, Boreel van Hogelanden, Cost Jordens, Cremers en van Heeckeren van Wassenaer;

En de heeren Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Buitenlandsche Zaken.

De notulen van het verhandelde in de vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd.

De Voorzitter deelt mede:

A. dat door de afdeelingen tot rapporteurs zijn benoemd voor de wets-ontwerpen:

voor hoofdstuk VI der Staatsbegrooting voor 1865, de heeren Messchert van Vollenhoven, van der Lek de Clercq, Taets van Amerongen en Franssen van de Putte;

voor hoofdstuk VII A, de heeren Messchert van Vollenhoven, de Vos van Steenwijk, Michiels van Kessenich en van Heeckeren van Wassenaer;

voor hoofdstuk VII B, de heeren Sasse van Ysselt, de Vos van Steenwijk, Michiels van Kessenich en van Heeckeren van Wassenaer;

voor hoofdstuk VIII, de heeren Hengst, Schimmelpenninck van der Oije, Michiels van Kessenich en Bosch van Drakestein.

B. dat zijn ingekomen:

1°. berigten van de heeren Messchert van Vollenhoven en Joost van Vollenhoven, dat zij verhinderd zijn de vergadering bij te wonen.

Deze berigten worden voor kennisgeving aangenomen.

2°. eene missive van den Minister van Oorlog, ten geleide van een exemplaar van het 2de deel van het Journaal van Anthonis Duyck.

Deze missive wordt voor kennisgeving aangenomen, terwijl het boekwerk in de boekery der Kamer wordt geplaatst.

3°. de navolgende adressen, als:

een van de kamer van koophandel en fabrieken te Apeldoorn, aandringende op het bevaarbaar maken van het kanaal van Apeldoorn naar Dieren, en

een van jhr. M. Salvador, lid van den gemeenteraad van Haarlem, ter aanbieding van 45 exemplaren van twee brieven door hem gerigt aan I. D. Franssen van de Putte, Minister van Kolonien, en ter aanbeveling aan de Kamer om te waken voor een doelmatiger aanleg van spoorwegen op Java en ter behartiging van de belangen van den ontslagen adviseur Stieltjes.

Deze adressen zullen worden verzonden naar de Commissie voor de Verzoekschriften.

4°. van de Tweede Kamer der Staten-Generaal de navolgende door haar aangenomen wets-ontwerpen, als:

drie tot wijziging van de hoofdstukken II, VII A en VII B der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1863;

een tot verhooging van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor 1864;

een tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Meppel naar Heerenveen;

een tot onteigening van perceelen ten behoeve van de verbrediging van de Waal in de gemeente Herwijnen (Gelderland);

een tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Venlo naar de Pruisische grenzen;

een tot verandering der grensscheiding tusschen de gemeenten Egmond aan Zee en Egmond-binnen;

zestien tot bekrachtiging van provinciale belastingen, als: drie voor Noordbrabant, een voor Gelderland, een voor Zuidholland, een voor Noordholland, een voor Zeeland, vier voor Friesland, een voor Overijssel, drie voor Groningen en een voor Drenthe.

Deze wets-ontwerpen zullen verzonden worden naar de afdeelingen.

Aan de orde is de behandeling van:

I. Het WETS-ONTWERP TOT WIJZIGING VAN HOOFDSTUK III DER STAATSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1863.

II. Het WETS-ONTWERP TOT REGELING DER ONTVANGSTEN EN UITGAVEN VAN HET PENSIOENFONDS VOOR BURGERLIJKE AMBTENAREN OVER 1865.

Deze wets-ontwerpen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging met algemeene (28) stemmen aangenomen.

IX. *Onteigening van perceelen ten behoeve van een voedingskanaal van de Maas naar de Zuid-Willemsvaart.* (Beraadslaging.)

III. Het WETS-ONTWERP TOT ONTEIGENING VAN PERCEELEN TEN BEHOEVE VAN DEN AANLEG VAN EEN VOEDINGSKANAAL VAN DE MAAS NAAR DE ZUID-WILLEMSVAART.

De algemeene beraadslaging wordt geopend.

De heer **Michiels van Kessenich**: Mijnheer de Voorzitter, bij de lezing van het adres van den heer Regout, aan deze Kamer gezonden, en waarbij eene schetsteekening was gevoegd, was het mij eenigermate zonderling voorgekomen, waarom de Regering de schuinsche rigting had gekozen boven de rechte. Maar ik moet erkennen, dat in de Memorie van Beantwoording van den Minister op ons verslag de zaak in zulk een helder daglicht is gesteld, dat ik voor mij er mij geheel bij kan nederleggen.

De heer **Cremers**: Het is mij bezwaarlijk het voorbeeld te volgen van den geachten spreker uit Limburg, wiens bekendheid met de plaats, waar de werken zullen worden aangelegd, hem beter in staat stelt de zaken in haar geheel omvang van hier te beoordeelen, dan het mij mogelijk is. Ik heb in de eerste plaats een bezwaar, gegrond op de woorden, door den Minister van Binnenlandsche Zaken in de andere Kamer uitgesproken: „onteigening is een exceptioneel regt en mag niet anders en op niemand, dan bij volstreckte noodzakelijkheid, worden toegepast.”

Ik meen in de zaak, zoo als die aan ons allen bekend is geworden, ook uit het adres van den heer Regout, dat in dit opzigt niet is tegengesproken, te hebben gezien, dat men de goederen van den heer Regout en van vele andere particulieren zou kunnen vermijden door de rigting te volgen door de gronden, die aan het Departement van Oorlog en dus aan den Staat behooren. De Staat kan die gronden gebruiken en moet dan het onteigeningsregt niet op particuliere gronden toepassen.

In de Memorie van Beantwoording heeft de Minister er op gewezen, dat het plan van den heer Regout, in plaats van, zoo als die heer beweert, *minder* kostbaar te zijn, *meer* geld aan den Staat zou kosten; maar ik kom terug op de stelling van den Minister, dat onteigeningsregt niet dan in noodzakelijkheid moet worden toegepast, en dus niet om te besparen.

Ik heb in de Memorie van Beantwoording nog een ander bezwaar tegen het plan van den heer Regout gevonden, namelijk de onvoldoende ruimte die er zou overblijven voor het plaatsen der schutsluis, in verband met de spoorwegbrug. Dit bezwaar is van algemeenen aard; het is niet met geld af te koopen. Is het gegrond, dan geloof ik dat de heer Regout zal moeten onderdoen. Ik spreek de bewering in de Memorie van Beantwoording ten opzichte van die sluis en die brug niet tegen; maar ik heb toch nog ook te dezen opzichte een tweede bezwaar, geput uit de rede, door den Minister in de Tweede Kamer gehouden, waarin hij gezegd heeft, dat, wanneer men het eigendom van den heer Regout wilde vermijden en den door dien heer aangewezen weg volgen, men zeven perceelen meer zou moeten doorsnijden en een langer kanaal zou krijgen.

Nu blijkt uit de Memorie van Antwoord, dat de heer Regout vroeger een ander plan schijnt gehad te hebben, volgens welk plan eene groote ombuiging zou worden gemaakt. Ik erken dat het bij al die wisselingen van plannen moeilijk is, om altijd in die kleinigheden het juiste voor oogen te houden, en ik maak dan ook geen verwijt aan den Minister, en ook niet aan hen op wier vertrouwen hij dat oordeel heeft uitgesproken: een misverstand is te zeer mogelijk. Ik moet het er verder voor houden, dat het in de Tweede Kamer besproken plan van den heer Regout is hetzelfde als het tegenwoordige.

Ik ben echter met het adres van den heer Regout aan de Tweede Kamer niet bekend. De Minister heeft toen nog gezegd dat het plan van den heer Regout nauwkeurig was onderzocht. Toch zijn de feiten, die de Minister aan de Tweede Kamer gegeven heeft gebleken niet juist te zijn: zeven perceelen van particulieren worden vermeden en het kanaal wordt korter. Van deze onjuistheid zoude niet gebleken zijn, indien er niet tusschen beide tijd was verlopen, waardoor de zaak in een ander licht kan worden gesteld. Nu kom ik tot deze slotsom. Ik ben niet bij machte om de feiten tegen te spreken die door den Minister in de Memorie van Antwoord gegeven zijn, maar ik zoude evenwel voor mij meer zekerheid willen hebben, vooral na hetgeen met deze zaak in de Tweede Kamer geschied is, om te erkennen dat in dit geval de toepassing van de onteigeningswet volstrekt noodig is. Ik heb die zekerheid niet kunne putten uit hetgeen ik gelezen heb. De Minister zal wellicht de goedheid willen hebben om mij die zekerheid te geven. Het zoude mij anders wenschelijk voorkomen de zaak uit te stellen; ik maak daarvan nog geen voorstel, ten einde een nader onderzoek mogelijk te maken.

De heer **Andringa de Kempnaer**: Mijnheer de Voorzitter, wij hebben in behandeling een ontwerp om water van de Maas te brengen in de Zuid-Willemsvaart in het kanaal bij Maastricht. Het is ons bekend, dat de afvoer van water van de Maas sedert vele jaren reden tot klagten gaf, en dikwerf in deze vergadering zijn besproken; die bezwaren en nadeelen, welke de Maas ondervond door de besproeiing in de provincie Antwerpen, waardoor veel water afgevoerd moest worden. Die moeilijkheden zijn eindelijk opgelost in het ons bekende tractaat met België.

Er wordt nu toegelaten dat eene hoeveelheid water uit de Maas gebragt wordt in het kanaal. Maar geschiedde dat dan vroeger niet? Is het zoodanig urgent, dat daarom zulke groote kosten ten laste van de schatkist worden genomen? Ik zie wel dat in den considerans van deze wet staat dat er een voedingskanaal behoort te zijn uit de Maas naar de Zuid-Willemsvaart, maar in de stukken die ons zijn ter hand gesteld van een voormalig lid dezer Kamer, die altijd veel belang in die zaken stelde, is ons aanschouwelijk gemaakt, dat het water gelijk vroeger ook naar de Zuid-Willemsvaart van het kanaal van Luik door de haven te Maastricht kan afgevoerd worden. Waarom zou dat nu ook niet even goed kunnen plaats hebben? Moet er een voedingskanaal wezen? Dat hebben wij. Wanneer men geen gebruik wenscht te maken van het kanaal van Luik, dan is er nog eene verbinding tusschen de Maas en de haven of bassin; welke zwaarigheid zou er nu bestaan om die verbinding te gebruiken en daardoor gastadig aan water te laten vloeijen? Vroeger heeft men wel geklaagd dat de toevoer zoo veel water in eens gaf, dat daardoor de ligplaats van de schepen in het bassin onveilig was; waarom dan daartegen geen nuttigen en voorzigtigen maatregel genomen? Te wiens behoeve worden nu toch deze groote kosten op het Rijk gelegd? Aannemende dat het er om te doen was om water op het kanaal te krijgen, heb ik mij afgevraagd, of er geen middel was, om zonder zulke groote werken dat water op het kanaal te krijgen, en dit nu meende ik te vinden in de bestaande verbinding der Maas met het bassin en zoo verder naar het kanaal.

Het zou mijn aangenaam zijn, indien ik, die overigens niet ongeneigd ben dit wets-ontwerp aan te nemen, daaromtrent van den Minister eenige inlichtingen kon erlangen.

De heer **Thorbecke**, Minister van Binnenlandsche Zaken: Mijnheer de President, het werk, waarop het aankomt, is door het tractaat met België voorgeschreven. Tot dusver was er aftapping, voor de scheepvaart zeer belemmerend, door de grachten van de stad en van de vesting Maastricht, van de Maas in de Zuidwillemsvaart. Nu, in verband met de gansche regeling bij het tractaat tot stand gebragt, moet een afzonderlijk voedingskanaal gemaakt worden.

De sluis en de *prise d'eau* te Hocht vervallen, het nieuwe voedingskanaal wordt de eenige *prise d'eau* en komt, onder het bereik van Maastricht, in onze magt.

De bedenking van het geachte lid uit Groningen, den heer Cremers. Zouden wij niet moeten besluiten tot eene descente op de plaats zelve, om volkomen op te helderen hetgeen de geachte spreker wenscht? Want zelfs met eene teekening is hetgeen waaraan hij twijfelt niet in allen deelen duidelijk te maken. Eene descente is van de Kamer niet te vergen. Het is zelfs niet te vergen van den Minister, dat hij het terrein van ieder klein werk — het geldt hier een klein werk in vergelijking met de groote werken, die wij onder handen hebben — zelf ga zien. Men moet derhalve zijn oordeel vestigen op andere donnees dan op hetgeen men met oogen zou kunnen nagaan, indien men het terrein bezocht.

De geachte spreker zal, denk ik, genoegen kunnen nemen, wanneer ik hierop oplette mak: de heer Regout heeft vroeger, toen de zaak bij de Tweede Kamer aanhangig was, verlangd, dat het kanaal getrokken zou worden, van de Maas gerekend, *regts*, doch hetgeen de heer Regout nu verlangt is het kanaal te trekken *links*. De heer Regout heeft gezien dat de rigting, die hij eerst voorstelde, niet opging; dan zou het kanaal langer zijn geworden en dan zouden zeven of acht perceelen meer hebben moeten worden onteigend. Ik handhaaf deze feiten, in de Tweede Kamer door mij bijgebragt. Nu heeft de heer Regout zijn vroeger voorstel verlaten en voorgesteld om, in stede het voedingskanaal langer, het korter te maken.

De heer **Cremers**: Ik wensch rekenschap te geven van mijne stem, na de bezwaren die ik heb ingebragt. Het is mijne meening geweest, schoon het niet overtuigend was gebleken, dat de bezwaren, die de Minister tegen het plan van den heer Regout aan de Tweede Kamer heeft te kennen gegeven, hetzelfde plan betroff n als dat hetwelk in zijn adres aan deze Kamer is behandeld. In die meening was de zaak voor mij duister. Maar wanneer de Minister zegt,

IX. *Onteigening van perceelen ten behoeve van een voedingskanaal van de Maas naar de Zuid-Willemsvaart.* (Beraadslaging.)

het plan van den heer Regout aan de Tweede Kamer voorgesteld en daar door den Minister besproken, is een ander plan dan nu hier wordt besproken dan moet van zelf de oorzaak van dien twijfel voor mij vervallen, zoodat ik mij nu zal neêrleggen bij de rede van den Minister.

De algemeene beraadslaging wordt gesloten.

Het wets-ontwerp tot onteigening van perceelen ten behoeve van den aanleg van een voedingskanaal van de Maas naar de Zuid-Willemsvaart, in stemming gebragt, wordt met algemeene stemmen aangenomen.

Niets meer voor heden aan de orde zijnde, wordt de Vergadering gescheiden.

